

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української літератури

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
40-Х – 60-Х РОКІВ ХІХ СТ.»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова і література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від «04» вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	«Історія української літератури 40-х – 60-х рр. XIX ст.»
Викладач (і)	Мафтин Наталія Василівна
Контактний телефон	(050)9274390
Е-mail викладача	Natalimaftyn@gmail.com
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться в день проведення занять, а також щопонеділка з 13.50. Можливі консультації через онлайн ресурси за попередньою домовленістю.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія української літератури 40-60-х років XIX ст.» вивчається на другому курсі (у четвертому семестрі) й присвячена вивченню літературного процесу, що відбувався в Україні у вказаний період, основних стильових напрямків цього періоду, творчості письменників, що сформували літературну спадщину періоду. Дана дисципліна є важливою в програмі навчання майбутніх філологів, адже покликана дати їм знання про специфіку становлення нової української літератури.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-зіставний, репродуктивний, інтерактивні комп'ютерні технології (комп'ютерне тестування), самостійна робота.

Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмова робота, іспит.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Дисципліна має на меті систематизувати й поглибити знання про історію української літератури кінця XVIII — початку XIX століття: особливості літературного процесу загалом і творчість його представників зокрема. Курс зорієнтований також на розкриття своєрідності суспільно-політичного і духовного життя в Україні в цей час, покликаний дати знання про творчі методи раннього етапу нової української літератури. Важливим завданням є висвітлення літературної діяльності, літературної спадщини талановитих особистостей, ідейно-художній аналіз їхніх творів, з'ясування оригінальності й новаторства, місця в художньому процесі доби, в контексті національної і світової літератури. Аналізується творчість письменників вказаного періоду, передбачено вивчення напам'ять художніх творів. Особливий акцент - на творчості Т. Шевченка, його ролі в утвердженні й розвитку стильових течій романтизму й реалізму, індивідуально-авторського стилю. Також завданням курсу є поглиблення знань з теорії літератури, розвиток практичних умінь аналізувати твір, удосконалення комунікативних здібностей, забезпечення фахової підготовки майбутніх філологів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах I-III рівнів акредитації.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ЗК 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

Фахові компетентності:

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку української літератури, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення та редагування текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

ПРН15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції української філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин 90	
лекції		30	
семінарські заняття/практичні/ лабораторні		36	
самостійна робота		114	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
четвертий	035 Філологія	2	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
1. Вступ. Специфіка літературного процесу 40-60-х рр. XIX ст. Діяльність кирило-мефодіївців. «Книга буття народу українського»	2	2	4
2-3. Тарас Шевченко і становлення української національної культури. Огляд літературознавчих праць та чільних проблем шевченкознавства.	2	2	10
4-5. Витоки образного світу Шевченка Біографо-психологічні витоки творчості (інтимна лірика). Фольклорна основа Шевченкової спадщини. Книжково-літературні джерела в "Кобзарі". Живописні та музичні витоки поезики Т.Шевченка.	4	6	20
6-7. Мотивація Шевченкової образності Суб'єктна організація художнього твору: ліричний власне автор, ліричний персонаж, ліричний розповідач, ліричний герой. Естетика поета. Інтонаційний образ поета. Народнопісенне коріння поезики Шевченка. Провідні мотиви й образи Шевченкової лірики. Поетика візуальності Тараса Шевченка	6	6	20
8. Релігійні основи поетичного світобачення Т.Шевченка	4	4	20
9. Прозова спадщина Т. Шевченка. «Щоденник». Малярська спадщина	4	4	10
10. Наступники Т. Шевченка в поезії 40-х-60-х рр. XIX ст.: Л. Глібов, С. Руданський, П. Куліш, Ю. Федькович Загальні тенденції розвитку поезії у 60-х рр.	4	4	10

11.Проза П. Куліша та Марка Вовчка. Видавнича, культурницько-просвітня діяльність. Суперечливість світогляду П. Куліша. Прозова спадщина письменника. П. Куліш як символ українського інтелігента. Видавнича, культурно-просвітницька діяльність. Творча еволюція П. Куліша-прозаїка. Роман "Чорна Рада".	4	4	10
12.Розвиток прози в українській літературі 40-х –60-х рр. ХІХ ст. Творчість А. Свидницького, Ю. Федьковича, О. Стороженка. Етнографічно-побутова школа як ідейно-стильова течія в українській прозі.	4	4	10
ЗАГ.	30	36	114

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання успішності студентів здійснюється за національною шкалою («5», «4», «3», «2») та шкалою ЄКТС.			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	
	70 – 79	C		
	60 – 69	D		
	50 – 59	E	задовільно	
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
	<p>Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 30 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 10 балів, самостійна робота – 10 балів; екзамен – 50 балів.</p> <p>До іспиту студент допускається за умови виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти залік за відомістю № 2.</p>			

Вимоги до письмових робіт	Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується на практичному занятті та складається з тестових завдань і проблемних питань. Максимальний бал за контрольну роботу становить 10 балів.
Практичні заняття	<p>Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок ідейно-естетичного аналізу художніх текстів, теорії літератури та літературно-критичного дискурсу (усно/письмово, з використанням навчальної форми презентацій, рефератів; інтермедіальних підходів до аналізу художнього тексту).</p> <p>Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 5-бальній шкалі відповідно до загально-університетської системи оцінювання.</p> <p>Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 30 балів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки.</p> <p>Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – іспит. Форма здачі – письмова або усна. Білет складається з 3 завдань (теоретичне питання – 20 балів, аналіз тексту – 20 балів, тестове завдання – 10 балів). Максимальна кількість балів – 50 балів.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, користується правом перескладання іспиту за відомістю №2.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті, визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Внутрішнє забезпечення якості освітньої</p>

діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобіганняакадемічному-плагіату.pdf>

Відвідування занять:

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.

У разі пропуску занять здобувачі освіти мають право відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного (практичного) матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених з викладачем на початку семестру. Умови навчання індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>

Неформальна освіта:

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemu, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. К., 2003. 632 с.
2. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття: Підручник / За ред. О.А.Галича. К., 2006. – 392 с.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х кн. Кн. 2: Навч. посібник / За ред. М.Т.Яценка. К.: Либідь, 1995. 368 с.
4. Історія української літератури (Перші 10-річчя XIX століття): Підручник / П.П.Хропко, О.Д.Гнідан, П.І.Орлик. та ін. К., 1992. 512 с.
5. Горболіс Л. Міжмистецькі контакти літературного тексту. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с.

6. Генералюк Л. Універсализм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. К., 2005.
7. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. К., 2008.
8. Клочек Г. Поетика візуальності Тараса Шевченка. Монографія. К., Академвидав, 2013.
9. Мафтин Н., Вівчарик Н. Історія української літератури 40-60-х рр. ХІХ ст. Методичні рекомендації до курсу. Івано-Франківськ, 2020. 115 с.
10. Росовецький С. Біблійні мотиви у творчості Шевченка / Теми і мотиви поезії Т. Шевченка. К., 2008.

Додаткова література

11. Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка. К., 2000.
12. Григорій Клочек. Шевченкові візії ідеального суспільства (на матеріалі триптиха «Молитва»). *Слово і час*. № 2. 2022. С.15-29.
13. Приліпко І. Однойменні Шевченкові вірші «Думи мої, думи мої...»: історія тексту та особливості поетики. *Слово і час*. № 2. 2022. С. 30-41.
14. Харчук Р. Літературна функція «Молитви Єремії Пророка»: творча заготовка чи епіграф до рукописної збірки Тараса Шевченка «Три літа»? *Слово і час*. № 3. 2022. С.3-15.
15. Боронь О. Сучасні версії Шевченкового псевдобатьківства. *Слово і час*. №3. 2022. С.88-99.
16. Поліщук В. Федося Кошиць і перше сватання Тараса Шевченка (за творами літературної шевченкіани). *Слово і час*. №2. 2023. С. 3 -17.
17. Боронь О. Дубіальні тексти в академічному виданні творів Тараса Шевченка: проблема авторства. *Слово і час*. № 6. 2023. С. 35-49.
18. Сулима М. Роман Пантелеймона Куліша «Чорна рада» в контексті «постмодерних політтехнологічних практик». *Слово і час*. 2019. №12. С. 44-49.
19. Івашків В. Пантелеймон Куліш – “перший справді національний письменник український”. *Слово і час*. 2019. №12. С. 4-13.
20. Федорук О. Цензурна історія “Чорної Ради” П. Куліша. Вступ до проблеми. *Слово і час*. 2019. №12. С. 30-45.
21. Лановик М., Лановик З. “Східні поеми” П. Куліша на перехресті азійського містицизму і європейського романтизму. *Слово і час*. 2019. №12. С. 56-57.
22. Харчук Р. Сприйняття Шевченка в малоросійському середовищі ХІХ ст. *Слово і час*. 2020. №5. С. 61-74.
Харчук Р. Значення Шевченка для формування свідомості українських інтелігентів-постшістдесятників у Російській імперії ХІХ ст. *Слово і час*. 2021. №2. С. 20-34.
23. Ковалець Л. Юрій Федькович. Історія розвитку творчої індивідуальності письменника. –К. Монограф, 2011.
24. Чопик Р. Вовчок. *Слово і час*. -№8. 2007. – С.3-14.
25. Три доли. Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературах / упор. Агеєва В. К., 2002.

26. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція : монографія / Ганна Леонідівна Токмань. К. 2002. 320 с.

Інформаційні ресурси:

Портал www.kobzar.info www.kobzar.info

Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка www.t-shevchenko.name

Шевченківська енциклопедія www.shevchycl.kiev.ua

Національний музей Тараса Шевченка www.shevchenkomuseum.com.ua

Історико-культурний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка»

www.batjkivshhyna-tarasa.com.ua

The Taras Shevchenko Museum of Canada

<http://www.infoukes.com/shevchenkomuseum/>

Вебсайт музею Тараса Шевченка в Торонто (Канада).

Shevchenko's self portraits

<http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/429-sp.html>

<http://poetyka.uazone.net/kobzar/>

Web-версія "Кобзаря" Тараса Григоровича Шевченка в Бібліотеці Української Поезії.

Національний музей Тараса Шевченка

<http://www.park.kiev.ua/u%27people/artists/shevchenko/>

Сайт Національного музею Тараса Шевченка у Києві.

Шевченківська енциклопедія

<http://www.shevchycl.kiev.ua/>

Викладач _____ професор Мафтин Н.В.